

Gerilla Savaşının Stratejisini Anlamak: Tet Saldırısı Örneği, 1968

Understanding the Strategy of Guerrilla Warfare: The Case of the Tet Offensive, 1968

Mustafa ÖZVEREN* - Kaan Kutlu ATAÇ**

Öz

Bu çalışma, Vietnam Savaşı'nın dönüm noktası olan Kuzey Vietnam Ordusu ve Viet Kong'un 1968'de gerçekleştirdiği Tet Saldırısı'nın askeri bir mağlubiyete rağmen politik zafere nasıl ulaştığını analiz etmektedir. Genelde savaş, özelde ise gerilla mücadelesi, politik hedefler içeren şiddet olayları sürecidir. Bu anlamda silahlı mücadelenin önemli hedeflerden biri, irade üstünlüğünün, en az kayıp ile hasma kabul ettirilmesidir. Psikoloji ise, bu meydan okumanın en önemli değişkenleri arasındadır. Nitekim savaşta en büyük başarı, zararı en alt düzeyde tutarak hasmın mücadele azmini ve direncini kırmaktır. Bu bağlamda gerilla savaşı, gayri nizami harp yöntemlerini içeren bir yıpratma savaşı olarak, psikolojik unsurları da açığa çıkaran bir araştırma alanıdır. Bu çalışma, 1968'de gerçekleştirilen Tet Saldırısı örneği üzerinden gerilla savaşının stratejik yapısını açıklamayı hedeflemektedir. Literatürde Vietnam Savaşı'nın dönüm noktası olduğuna yönelik bir fikir birliği bulunan Tet Saldırısı, askeri başarısızlığın politik anlamda başarıya nasıl ulaşabileceğini anlamak açısından önemlidir. Viet Kong gerillalarının hasımlarından yedi kat daha fazla zayıyat verdiği bu saldırı, hasımlarını Vietnam Savaşı hakkında bir umutsuzluğa sürüklemiştir. Çalışmanın tarihsel sınırlılığı 1967-1975 tarihleri arasındadır. Çalışma, Türkçe literatüre, gerilla savaşı konusunu Tet Saldırısı üzerinden inceleyerek katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu analiz, savaşın psikolojik unsuru gibi soyut boyutlarının yarattığı etki ile kapasite açısından savaşın belirleyici unsurlarından birisi olabileceğini de göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gerilla Savaşı, Tet Saldırısı, Strateji, Vietnam Savaşı, Viet Kong.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Mersin, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8134-0565, e-posta: mustafaazverenn.01@gmail.com.

** Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Mersin, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3435-9073, e-posta: kaanatac@mersin.edu.tr.

Geliş Tarihi / Submitted: 10.11.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 11.03.2023

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Abstract

This study analyses how the Tet Offensive of the North Vietnamese Army and Viet Cong in 1968, the turning point of the Vietnam War, achieved political victory despite a military defeat. War, in general, and guerrilla struggle, in particular, is a process of violent events involving political goals. In this sense, one of the most important goals of the armed struggle is to impose the superiority of the will on the opponent with the least loss of life. Psychology is among the most important variables of this challenge. As a matter of fact, the greatest success in war is to break the resistance of the opponent by keeping the damage to a minimum. In this context, guerrilla warfare, as a war of attrition that includes unconventional warfare methods, is a field of study revealing psychological elements. This study aims to explain the strategic nature of guerrilla warfare through the example of the Tet Offensive in 1968. The Tet Offensive, which has been widely accepted in the literature to be the turning point of the Vietnam War, is essential in understanding how a military defeat can achieve political success. This military attack, in which the Viet Kong guerrillas suffered seven times more damage than their adversaries, drove the adversaries of Viet Kong guerrillas into despair about the Vietnam War. This study analyses how the Tet Offensive achieved political victory despite a military defeat. The historical limitation of the study is between 1967 and 1975. The study is expected to contribute to Turkish literature by examining the issue of guerrilla warfare through the Tet Offensive. The analysis shows that the intangible dimensions of the war such as psychological aspects can be one of the determining factors of the war in terms of its capacity and the impact it creates.

Keywords: *Guerrilla Warfare, Tet Offensive, Strategy, Vietnam War, Viet Cong.*

Giriş

“Vietnam’daki Savaş ne sahada ne The New York Times’in birinci sayfalarında ne de kolejlerin kâmpüslerinde kaybedildi. Savaş Washington’da kaybedildi”¹

Bu makalenin konusu savaş ile ilgili yazılmış eserlerde psikolojinin ve insan boyutunun önemini vurgulanmasına çekilen dikkatten doğmuştur. Çalışma, gerilla savaşının somut ve soyut boyutlarını Vietnam Savaşı (II. Çinli Savaşı) sırasında gerçekleştirilen Tet Saldırısı (1968) örneğiyle

¹ H.R. McMaster, *Dereliction of Duty: Lyndon Johnson, Robert McNamara, the Joint Chiefs of Staff, and the Lies That Led to Vietnam*, Harper Perennial, 1998, s. 333.

incelemeyi amaçlamakta ve bu saldırıda askeri olarak büyük bir hezimetle uğrayan Viet Kong gerillalarının politik bir zaferi nasıl elde edebildiğine odaklanmaktadır. Savaşın ve stratejinin karmaşık yapısının açıklanmasına dair önemli bir örnek teşkil eden Tet Saldırısı, 1968 yılının Ocak ayında gerçekleşmiştir. Saldırının Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Vietnam Savaşı'nda bıraktığı etki göz önüne alındığında çalışmanın tarihsel sınırlılığı 1967 ve 1975 tarihlerini içermektedir. Türkçe literatürde Tet Saldırısına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda Tet Saldırısı'nın doğasını, gerilla savaşı anlayışının 1968'e kadar süregelen gelişimi ve psikolojik boyutları açısından inceleme konusunda eksiklik saptanmıştır. Bu çalışma ise Türkçe literatüre gerilla savaşı konusunu Tet Saldırısı örneğiyle irdeleyerek bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çalışma; Tet Saldırısını, insanların hesaplama kabiliyetlerinin ötesine geçen savaşın karmaşık yapısı çerçevesinde açıklama çabasıdadır. Bu anlamda ilk bölümde gerilla savaşına dair genel bir perspektif sunulacak ve ikinci bölümde Tet Saldırısı ve yarattığı etkiler incelenecektir.

Tet Saldırısı Kuzey Vietnam Ordusu ile Viet Kong'un 30 Ocak 1968'de aralarında Güney Vietnam Başkanlık Sarayı ve Saygon Amerikan Büyükelçiliği'nin de bulunduğu Güney Vietnam'da Güney Vietnam Ordusu ve Amerikan güçlerine karşı gerçekleştirdiği bir dizi sürpriz saldırıdır. Saldırı ilk anda Güney Vietnam ve Amerikan güçlerini sürpriz bir şekilde boşlukta yakalamış olsa da neticede bu güçler saldırganların üstesinden gelmeyi başarmıştır. Kuzey Vietnam'ın nihai amacı Güney'de askeri başarı elde etmek ve akabinde Saygon yönetimine karşı bir halk ayaklanmasını başlatmaktır. Ancak bu hedeflere ulaşamamış olmasına rağmen saldırının yarattığı dramatik süreç Amerikan kamuoyunda Vietnam'da askeri operasyonların yürütülmesi konusunda psikolojik anlamda ciddi sonuçlar doğurmuş ve nihayetinde bu ülkenin Vietnam'dan çekilmesinin de öncülü olmuştur.² Bu anlamda Tet Saldırısı Başkan Johnson ve üst düzey danışmanlarının savaşın öngörülebilir bir zaman

² CIA, "Tet Declassified", <https://www.cia.gov/readingroom/collection/tet-declassified>, erişim 21.10.2022.

diliminde, yüksek can bedelleri ve harcamalar olmadan kazanılmamasının mümkün olmadığını gösteren kesin bir dönüm noktasına da işaret eder.³

Tet Saldırısı Amerika açısından muharebe alanında askeri zafer olsa da siyasi anlamda Amerika için bir yenilgidir. Saldırı askeri anlamda bir alan hâkimiyetinin teknik kazanımından daha çok Amerika ve dünya haber bültenlerinde saldırının politik ve psikolojik yönlerinin ele alındığı medya savaşında kaybedilmiştir. Nitekim Amerikan başkanı 31 Mart 1968’de Amerikan halkına seslendiği tarihi konuşmasında savaşı genişletmeyeceğini söyleyerek Hanoi’ye barış görüşmelerine başlama teklifinde bulunmuş ve Amerika’daki siyasi bölünmüşlüğü yarattığı iklim üzerinden başkanlık seçimlerinde aday olmama kararını açıklamıştır.⁴ Kamuoyunda sürpriz etkisi yaratan bu konuşma Tet Saldırının muharebe alanındaki etkisinden daha çok Amerikan toplumundaki Vietnam Savaşı’yla ilgili sosyal parçalanmanın büyüklüğüne işaret eder. Amerikan Dışişleri Bakanlığının resmi görüşü de Tet Saldırısının medyada yer alma şeklinin Johnson yönetimine olan desteği azalttığı ve kamuoyunun Vietnam’da genel bir zaferin kazanılmasının yakın dönemde gerçekleşmeyeceğine inandığı yönündedir.⁵

Amerikalı muhabir Walter Cronkite’in saldırıların ardından ortaya koyduğu şekilde Tet Saldırısı sonrası Amerika’nın içinde bulunduğu durum *“tatmin edici olmasa da, tek gerçekçi durum çamura saplanmış bir çıkmazdı. Bundan çıkış yolu muzaffer olarak değil onurlu bir halk olarak [süreci] müzakere etmektir.”*⁶ Cronkite’in bu yorumu daha sonra Vietnam Savaşı üzerine yazılan literatürde hâkim olan görüşü de yansıtır nitelikteydi:

³ David F. Schmitz, *The Tet Offensive: Politics, War, and Public Opinion*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham, 2005, s. 43-44.

⁴ James Robbins, *This Time We Win: Revisiting The Tet Offensive*, Encounter Books, New York, London, 2010, s. 263. Başkan Johnson’un konuşma metninin tamamı için bkz. The American Presidency Project, “The President’s Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection”, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-address-the-nation-announcing-steps-limit-the-war-vietnam-and-reporting-his>, erişim 22.10.2022.

⁵ Office of the Historian, Foreign Service Institute of the United States Department of State, “U.S. Involvement in the Vietnam War: The Tet Offensive, 1968”, <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/tet>, erişim 22.10.2022.

⁶ “Walter Cronkite’s ‘We Are Mired in Stalemate’ Broadcast”, *Digital History*, https://www.digitalhistory.uh.edu/active_learning/explorations/vietnam/cronkite.cfm, erişim 22.10. 2022.

Savaş kazanılamayacak bir pat a pat duruma gelmişti ve Amerika'daki siyasi ve ekonomik krizden çıkış için politikalarda değişiklik gerekiyordu.⁷

Soğuk Savaş'ın Batı kampının süper gücü ABD'nin Vietnam bataklığına saplanmasının nedenlerini Tet Saldırısı özelinde anlamının en önemli yollarından birisi savaşın ve silahlı mücadelenin tarihsel kökenlerini kavrama yönündeki çabadan geçmektedir. Savaş-zafer-yenilgi kavramları bize Tet Saldırısı ve sonrasında ABD toplumunda oluşan psikolojinin açıklanmasına katkı sağlayacaktır. Duyguları olmayan ve her oyunda gelişen bilgisayarlar dahi, kesin zafer sağlayan bir şah-mat planlamakta güçlük çekmektedir. İnsanların hesaplama kabiliyetlerinin çok ötesine geçecek kadar fazla değişkene sahip olan satranç, savaşla kıyaslanamayacak kadar az değişkene sahiptir. Nitekim “*savaş bir satranç oyunu değildir*” ve sürekli genişleyen bir sosyal olgudur.⁸ Gerilla savaşı, bu olgunun değişkenleri arasında geleneksel kültürel normlar, değerler ve algıların yoğun şekilde bulunduğu bir tür olarak, ister propaganda veya askeri uzman ürünü olsun çözümlenmesi hayli zor hasımla mücadeledir. David Kilcullen, *The Accidental Guerilla* çalışmasında yabancı güçlere karşı gerilla savaşına katılan yerel savaşçıların doğasını tartışır. Kilcullen'e göre bu savaşçılar genellikle gerillalardır ve yabancı toprakları işgal etmek için değil, geleneksel kimliklerini ve yaşam biçimlerini savunmak için savaşırlar. Geleneksel kültürel normları ve değerleri takip ederler ve kendi sahalarında savaşırken çetin rakiplerdir. Modern ulus-devletler ile bu devlet dışı muhalifler arasındaki etkileşim, hem terörist hem de gerilla taktiklerini içeren karmaşık ve vahşi “melez savaşlara” yol açabilir. Yerel savaşçıların motivasyonlarını ve değerlerini anlamak, isyana karşı yürütülen operasyonlarda başarılı olmak için çok önemlidir. Gerillanın mücadelesi bu anlamda istila etmek değil, kendi alanının korunmasına yönelik bir mücadele sürecidir.⁹

Prusyalı General Carl von Clausewitz *Savaş Üzerine* eserinde insanlar arasındaki ilişkilerin sonucu olarak savaşın doğası, belirsizlikleri, şiddet ve siyasi çekişmeleri ele alır. Eser savaşın bir tanımını vermekten

⁷ Schmitz, *The Tet Offensive*, s. xv.

⁸ David Galula, *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, London, Praeger Security International, Praeger Security International, London, 2006, s. xi.

⁹ David Kilcullen, *The Accidental Guerilla: Fighting Small Wars in the midst of a Big One*, Oxford University Press, New York, 2009, s. x-xv.

ziyade şiddete dair eylemlerin ihtiras, mantık ve öngörülemezlik üzerinde geliştiğini ifade eder. Bu anlamda savaş, “*politikanın devamını sağlayan ve rakibe istediğimizi uygulatma amacı güden bir şiddet olayıdır.*”¹⁰ Ancak Keegan’a göre dünyayı anlamamızın bu kadar zor olması, Clausewitz’in bu tanımını yanlışlayan en temel argümandır. Aristo’nun “*İnsan politik bir hayvandır*” mantığını harp alanına yansıtıp; “*insan savaşan bir hayvandır*” formuna dönüştüren Clausewitz; Keegan’a göre, öldürme becerisinin ve muazzam stratejilerin, insan zihninin ve düşüncesinin bir ürünü olduğunu dillendirmemiş veya dillendirememiştir. Çeşitli ve meşhur savaş stratejilerinin sahibi olan o insan, savaşın bir cehennem olduğunu anlayabilecek kapasitededir. Amerikan İç Savaşı’nda güneylilerin kâbuslarındaki başrol olan General William Sherman dahi, savaş sayesinde elde ettiği şanın, onun için bir anlam ifade etmediğini belirterek savaşı “*cehennem*” olarak tanımlamaktadır.¹¹ MÖ 5. yüzyılda yaşamış Çinli komutan ve filozof Sun Tzu’ya göre de en üst başarı, hasmın direncini yok ederek muharebe etmeden kazanmaktır.¹² İngiliz askeri teorisyen Liddell Hart ise 6. yüzyılda yaşayan Doğu Roma İmparatorluğu’nun Başkomutanı olan Belisarius’u referans göstererek fikirlerinin önemli bir kısmını açığa çıkarmaktadır. Belisarius; “*En mükemmel ve mutlu zafer şudur: kendiniz bir zarar görmeden düşmanı amacından vazgeçmek zorunda bırakmak*” sözleriyle¹³ Hart’a ilham kaynağı olmuştur. Bu bağlamda Hart’a göre asıl yetenek, kendi irademizi; çarpışmaya girmeden düşmana kabul ettirmektir.¹⁴ Literatüre “dolaylı tutum stratejisi” kavramını kazandıran Hart, bu stratejiyi en kısa şekilde “aklın akla etkisi” olarak tanımlamaktadır.¹⁵

Clausewitz dahi, savaşın; politikanın nihai formu olduğu düşüncesine veya hasım tamamen silahsızlandırılana dek savaşa fikrine bütünüyle taraftar olmamıştır. Clausewitz üzerine çalışmalarıyla tanınan Beatrice

¹⁰ Carl Von Clausewitz, *Savaş Üzerine*, (Çev. Emre Yıldız), Gece Kitaplığı, Ankara, 2020, s. 27-28.

¹¹ John Keegan, *Savaş Sanatı Tarihi*, (Çev. Füson Doruker), Bilgin Yayıncılık, İstanbul, 1995, s. 16-20.

¹² Sun Tzu, *Savaş Sanatı*, (Çev. Barış Satılmış), İndigo Yayın Dağıtım, İstanbul, 2019, s. 17.

¹³ Liddlee Hart, *Strateji: Dolaylı Tutum*, (Çev. Selma Koçak), Doruk Yayınları, İstanbul, 2015, s. 13.

¹⁴ Hart, *a.g.e.*, s. 450.

¹⁵ Hart, *a.g.e.*, s. 21.

Heuser'e göre düşman üzerinde bir amacın zorla kabul ettirilmesinden çıkartılacak sonuç güç kullanılarak onun amaçlarını gerçekleştirmesinden alıkoymak, bu amaçlardan vazgeçmesini sağlamaktır. Huaser'e göre savaştaki başarının zekice bir tanımlaması olan bu durum düşmanın verdiği ölümler, muharebenin kazanılması değildir. Savaşın amacının düşman üzerinde hâkim kılınması zaferi tanımlar.¹⁶ Clausewitz de birçok fikir insanı gibi yanlış yorumlanma lanetinin içinde hapsolmuştur. Kendisi, yüzlerce general ve devlet adamına kılavuzluk eden eserini tamamlayamadan önce -1830'da- koleradan dolayı hayatını kaybetmiştir. Ölümünden sonra eşi tarafından yayımlanan yazılarının arasında, savaşa yönelik bakış açısını yeniden düşünmemizi gerektirecek bir not bulunmuştur: *"Bu eseri tamamlayamadan ölürsem, ele geçirilecek şey, ancak tam şeklini almamış ve büyük ölçüde yanlış anlamlara aday bir düşünce yığını olarak adlandırılabilir"*.¹⁷

Savaş, savaş durumunda dahi kaçınılması en az hasarla atlatılmaya çalışılan bir olgu olarak, içerisinde hile, gizlilik ve en önemlisi psikolojiyi barındırmaktadır. Uluslararası İlişkiler disiplininde realist teorisyenlerin referans aldıkları Machiavelli, savaş durumunda ve güç kazanımı için her şeyi meşru görmektedir. Ancak Machiavelli de, savaş durumunda düşman kuvvetlerinin kaybı adına, psikolojik unsurların önemine şiddetle vurgu yapmaktadır. Hatta çoğu zaman, bir liderin en güçlü silahının ateş içeren somut bir araç değil; hasım kuvvetlerinin veya halkının zihninde elde edilmiş ün olduğunu belirtmektedir.¹⁸ Thomas M. Kane ve David J. Lonsdale'a göre bir devlet, elinde bulundurduğu güç unsurlarını politik etkiye dönüştürürken, yani stratejiyi belirleyip uygularken, halk kültürünü ve insan psikolojisini denklemin içine dâhil etme zorunluluğundadır. Amacına ulaşmış stratejilerin neredeyse hepsinin ortak özelliği, kültür ve psikoloji faktörlerini büyük bir değişken olarak ele almalarıdır.¹⁹ Kültür ve psikoloji, savaşta askeri stratejinin başarısında veya başarısızlığında

¹⁶ Beatrice Heuser, "Introduction", Carl Von Clausewitz, *On War*, (Çev. Michael Howard ve Peter Paret), New York, Oxford University Press, Oxford, 2007, içinde s. 27.

¹⁷ Hart, *Strateji*, s. 477.

¹⁸ Niccolo Machiavelli, *Savaş Sanatı*, (Çev. Alev Tolga), Say Yayınları, İstanbul, 2018, s. 191-202.

¹⁹ Thomas M. Kane ve David J. Lonsdale, *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, (Çev. A. Tunçer Büyükonat), Doruk Yayınları, İstanbul, 2016, s. 61-62.

önemli role sahiptir. Değerler, normlar ve inançlar gibi kültürel faktörler, insanların çatışmayı algılama ve tepki verme şeklini etkileyebilir. Örneğin, onur, sadakat ve fedakârlık gibi kültürel değerler askerleri daha sert ve daha etkili bir şekilde savaşmaya motive edebilir. Motivasyon, moral ve liderlik gibi psikolojik faktörler de askeri stratejinin başarısını belirlemede kritik öneme sahiptir. Yüksek motivasyonlu ve davalarına bağlı olan askerler, risk almaya ve zorluklar karşısında sebat etmeye daha istekli olabilirler. Etkili liderlik askerlere ilham verir ve onları motive ederken, zayıf liderlik morali zayıflatır ve etkinliğin azalmasına neden olabilir.²⁰

1. Gerilla Savaşı

Clausewitz, Prusya Savaş Akademisi'nde profesör olarak görev yapmaktayken “küçük savaş” konulu ve dokuz aya yayılan 156 ders planı hazırlamış²¹ ve Hart, meşhur “*Si vis pacem, para bellum*” (hazır ol cenge istiyorsan sulh-ü salâh) sözünü, “Eğer barış isterseniz savaşı, özellikle gerilla ve yıkıcı savaş türlerini anlayınız.” şeklinde genişletmiştir.²² Dolayısıyla barışı arzu etmek, Hart'ın gösterdiği yolda konuyu incelemekten geçebilir. Bu “küçük savaş”, her ne kadar “ulusal kurtuluş” ve “fikir savaşları” çağının 1808'de başlamadığına yönelik görüşler bulunsun²³ veya Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda kullanılmış olsa da, literatüre 1808'de İspanyolların Napolyon ordusuna karşı direnişiyle birlikte dâhil olmuştur.²⁴ Nitekim “*guerrilla*” (gerilla) sözcüğü de İspanyolca, “savaş” anlamına gelen “*guerra*”nın küçültülmesiyle oluşturulmuştur.²⁵

²⁰ Michele Gelfand, Lisa H. Nishii ve Jana L. Raver, “On the Nature and Importance of Cultural Tightness-Looseness”, *Journal of Applied Psychology*, 91:6, 2006, s. 1225-1244.; Charles W. Hoge, Carl Castro ve Karen M. Eaton, “Understanding the culture and psychology of war”, *American Psychologist*, 70:6, 2015, s. 563-573; Robert J. House, Paul J. Hanges vd. (ed.), *Culture, Leadership and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2004.

²¹ Walter Laqueur, “The Origins of Guerilla Doctrine”, *Journal of Contemporary History*, 10:3, 1975, s. 350.

²² Hart, *Strateji*, s. 499.

²³ Laqueur, “*The Origins of Guerilla Doctrine*”, s. 341.

²⁴ Lawrence Freedman, *Strateji: Bir Tarih*, (Çev. Taciser Belge ve Belkıs Çorakçı Dişbudak), Alfa Basım Yayım, İstanbul, 2019, s. 324.

²⁵ Online Etymology Dictionary, “Guerilla”, <https://www.etymonline.com/>, erişim 10.04.2021.

“Orduların gücü gözle görülür,
Biçimseldir, zamanı ve mekân sınırlıdır;
Ama gözü pek halkların ortaya çıkaracağı,
ya da isterlerse saklayacağı gücü,
Özgürlük hevesiyle ya da intikam ateşiyle savaşanların gücünü
Kim sınırlayabilir?...”²⁶

İngiliz şair Wordsworth, yukarıdaki dizelerde İspanyolların direnişinden söz etmektedir. Bahsedilen halk gücü; tıpkı savaşın, satrançtan daha fazla değişkene sahip olması gibi, nizami ordulardan farklı, gözle görünenden fazlasıdır. Napolyon’un kaderi de, gözle görünenden fazlasını analiz edememekte yatmaktadır. Zira Napolyon, İspanyolların düzenli ordusunu dağıtarak yerel halkı gerilla savaşıyla, kurtuluş motivasyonu ile direnmeye itmiştir.²⁷ İber Yarımadası’nda Napolyon ordularına karşı yürütölen İspanyol gerilla savaşı, İspanyol direnişçilerinin işgalci güçlere başarılı bir şekilde direnmelerine yardımcı olan özellikleri ön plana çıkarmıştır. Bunları beş temel özellik altında toplamak mümkündür.

- 1) Yaygın halk desteği: İspanyol gerillalar barınma, yiyecek ve diğer hayati malzemeleri sağlayan yerel halktan önemli destek almıştı. Bu destek, gerillanın kendilerini idame ettirme ve işgalci güçlere direnme yeteneği için çok kritikti.
- 2) Hareketlilik: Gerillalar kırsal kesimde hızlı ve gizli bir şekilde hareket edebilmelerine imkân sağlayan yüksek hareket kabiliyetine sahipti. Bu yetenek de Fransız kuvvetlerinin onları bulmasını zorlaştırırken sürekli olarak kısıtlı sonuçlar doğuran zorlu bir askeri manevra sürecine itmişti.
- 3) Pusu taktikleri: İspanyollar Fransız kuvvetlerinin zayıflıklarından ve kırılğanlıklarından yararlanmak için sürpriz saldırılar ve pusu taktiklerine büyük ölçüde güvenmişlerdi.

²⁶ William Wordsworth, “The Power of Armies Is a Visible Thing”, 1947, <https://allpoetry.com/The-Power-of-Armies-is-a-Visible-Thing>, erişim 11.04.2021.

²⁷ Paul Kennedy, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri: 16. Yüzyıldan Günümüze Ekonomik Değişim ve Askeri Çanşmalar*, (Çev. Birtane Karanakçı), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001, s. 175.

- 4) Vur-kaç saldırıları: İspanyollar sık sık vur-kaç saldırılarıyla hızlı bir şekilde Fransız kuvvetlerine zayıf verdirirken hasım kuvvetlerin karşı saldırıya geçmesine fırsat tanımadan geri çekiliyorlardı.
- 5) Adaptasyon: Gerillalar değişen koşullara uyum sağlayabiliyordu ve taktiklerini yeni tehditlere ve zorluklara cevap vermek için gerektiği gibi uyarlayabiliyorlardı.

Öte yandan kültürel ve psikolojik faktörler, İber Yarımadası'nın Napolyon işgali sırasında İspanyol direnişinin başarısında önemli bir rol oynadı. Bu başarının temel faktörlerini de şu şekilde özetlemek mümkündür:

- 1) Ulusal gurur ve kimlik: İspanyol halkı, onları işgalci Fransız kuvvetlerine direnmeye motive eden güçlü bir ulusal gurur ve kimlik duygusuna sahipti. Bu kimlik duygusu, cesaret, onur ve bağımsızlık gibi değerleri vurgulayan İspanya'nın tarihi ve kültürüne dayanıyordu.
- 2) Din: İspanyol halkı derin bir dini inanışa sahipti ve Katolik Kilisesi Fransız işgaline karşı direnişte önemli bir rol oynamıştı. Bu durum İspanyolların önemli bir kısmının Fransız kuvvetlerini inançları ve dini gelenekleri için bir tehdit olarak görmesine neden olmuştu ve direniş için yüksek bir motivasyon sağlamıştı.
- 3) Topoğrafyaya aşina olmak: İspanyol direnişçileri, İber Yarımadası'nın arazi arızalarına aşinaydı ve bu durum onlara Fransız kuvvetlerine göre kırsal kesimde hızlı ve gizli bir şekilde hareket etmek, düşmandan kaçmak ve yüksek hareket kabiliyeti sağlamak gibi eşsiz bir fırsat sağlamıştı.
- 4) Güçlüklere dayanma azmi: İspanyollar, Fransız işgaline karşı mücadelelerinde önemli zorluklara ve fedakârlıklara katlanmaya istekliydiler. Zor koşullarda yaşama iradesi ve azmi direniş davasına olan bağlılıkları ve milli gurur duyguları, onları savaşmaya devam edebilmeleri motive edici unsurlar olmuştu.
- 5) Liderlik: İspanyol direnişinin başarısında etkili liderlik de çok önemliydi. "El Empecinado" olarak bilinen Juan Martín Díez ve Francisco Javier Mina gibi liderler direniş için İspanyollara ilham vermişti sahip oldukları taktik ve stratejik kabiliyetleri de direniş çabalarının koordine edilmesine yardımcı olmuştu. Neticede İber

Yarımadası'ndaki Napolyon kuvvetlerine karşı İspanyol gerilla savaşının başarısı, büyük ölçüde, halk desteğine dayanma, hareketlilikte ve adaptasyonda yüksek kabiliyet ve işgalci güçlere karşı pusu ve vur-kaç taktiklerini etkili bir şekilde kullanma yeteneklerinden kaynaklandı. Bu faktörlerin yanında kültürel ve psikolojik nitelikler de İspanyol direnişinin karakterinin oluşumunda yardımcı oldu ve Fransız kuvvetlerini yarımadadan çıkartılmasında büyük katkı sağladı.²⁸

İber Yarımadası örneğinin gösterdiği üzere gerilla savaşı öte yandan insanların kendi ülkelerinde halk desteği ve yerel enformasyon avantajı ile yürüttüğü ve yıpratma stratejisini kullandığı bir savunma savaşıdır.²⁹ Gerilla savaşı, alışılmış savaş usullerinden ayrılarak gayri nizami harp yöntemlerini içermektedir. Muharebeden ve taktik anlamda bir zayıttan “kaçınma” durumu mevcuttur. “Vur ve kaç” taktiği ise, gerilla hareketinin *sine qua non* unsurudur. Birbirini izleyen ve başarı için “dinamiklik” isteyen “birçok küçük darbe”, beraberinde getirdiği birçok tehdit ile birlikte hasmın rahatsız olmasına, moralinin bozulmasına ve psikolojik bir hasar almasına neden olmaktadır. Rakibin adım attığı veya adım atma potansiyelinin olduğu her yerde bulunup hiçbir yerde “ayak izi bırakmamak”, gerillanın başarısı için mutlaka gereklidir. Geleneksel harbin önemli prensiplerinden olan sıklet merkezi ise, gerilla savaşında “dağılma”ya dönüşmektedir. Bu noktadaki amaç, belirgin bir hedef oluşturmamaktır.³⁰

Örneğin Nixon'ın Başkan Yardımcısı olduğu dönemde yaptığı komünistlerin küçük savaşlarına karşılık kitle halinde bir karşılığı öngörmesi Hart tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir: “*Gerillaları durdurmak için nükleer silahlar kullanılacağı yönündeki tehdit, bir sıvrisinek sürüsünü*

²⁸ Napolyon ordularına karşı İspanyol direnişinin başarısı ile ilgili geniş bir literatür bulunmaktadır. Bu çerçevede belirtilen kaynaklardan istifade edilebilir:

Charles J. Esdaile, *The Spanish Resistance to Napoleon: Myth, Memory, and National Identity*, University of Oklahoma Press, Oklahoma, 2003.; David Gates, *The Napoleonic Wars 1803-1815*, 3rd edition, New York, Routledge, 2015.; Alan Forrest, Karen Hagemann ve Michael Rowe (ed.), *War, Demobilization and Memory: The Legacy of War in the Era of Atlantic Revolutions*, Palgrave Macmillan, London, 2017.; Cham Riley, “The Spanish Resistance to Napoleon”, *The Historical Journal*, 17:4, 1974, s. 792-812.

²⁹ Freedman, *Strateji*, s. 324.

³⁰ Hart, *Strateji*, s. 504-507.

*savuşturmak amacıyla balyoz kullanmaktan söz etmek kadar saçmadır. Bu politika, sağduyuya uygun değildir”.*³¹

Dağılmanın bir istisnası olarak zayıf bir hasım kuvvetine karşı “civa damlacıkları gibi” belirli bir zaman diliminde toplanabilirler. Dolayısıyla geleneksel savaştaki “kuvvet topluluğu” ilkesi, gerilla savaşında “akıcı kuvvet”e dönüşmektedir.³² Özellikle Lawrence’ın I. Dünya Savaşı sırasında Türklere karşı düzenlenen bir Arap ayaklanmasını anlattığı *The Seven Pillars of Wisdom* (Bilgelğin Yedi Sütunu) eseri, gerilla savaşının önemli esaslarına değinirken harpte, hayatın; paradan daha değerli olduğu bir tarafın olduğunu açıkça göstermektedir. Maddiyatın dayattığı, hayatta kalma güdüsü ve fikirler dünyasının oluşturduğu psikoloji bu anlamda dikkat çekicidir. Gerilla hareketi, psikolojik etkiye daha fazla vurgu yapmaktadır. Dinamizm ve sürpriz, bu savaşın başat unsurlarından ikisi olarak, psikolojik tahribatı desteklemektedir. Dolayısıyla psikolojik unsurlar, gerilla savaşının hem kalkanı hem de kılıcıdır.³³

Düzensiz birliklerin tacizinin yarattığı etkiyi³⁴ yalnızca askeriyeenin istatistiki verileri, tabloları ve grafikleriyle ölçmek mümkün değildir. Gerillanın psikolojik üstünlüğünün yanı sıra, yerel nüfusun desteği de kritik bir değişkendir.³⁵ Bu değişken, halkın sağladığı korumadan, bilgiden, lojistiğin teminine dek uzanmaktadır. Bunun yanında halk, “ayak izi bırakmama”nın gerçekleştirilmesi için gerillanın saklanmasına yardım edebilir. Mao’nun meşhur tasviriyle gerillalar suya askerler ise bu su içinde yaşayan balıklara benzetilmektedir.³⁶ Ancak en önemlisi, bilgi sağlama/istihbarat bakımından gerillanın parlak bir ışık altında aydınlatılmasıyken, rakibin karanlığa hapsedilmesidir. Gerilla hareketinin başarısı, sosyo-ekonomik bir tatminsizlik içindeki halka, kurtuluş ve direnç

³¹ Hart, *a.g.e.*, s. 502.

³² Hart, *a.g.e.*, s. 504-507.

³³ Thomas Edward Lawrence, *The Seven Pillars of Wisdom*, BN Publishing, 2009.

³⁴ Baljit Singh ve Ko-Wang Mei, “Guerilla Warfare”, *India Quarterly*, 21:3, 1965, s. 285.

³⁵ Galula, *Counterinsurgency Warfare*, s. 39.

³⁶ “Gerillaların düşman hatları gerisinde uzun süre var olamayacağını düşünebilirsiniz. Bu inanış halk ve askerler arasındaki mevcut ilişkinin anlaşılmasındaki eksiklikten kaynaklanmaktadır. Halk duya benzer askerler ise onun içinde yaşayan balıklara”. Mao Tse-tung, *On Guerrilla Warfare*, (Çev. Samuel B. Griffith), University of Illinois Press, Illionis, 2000, s. 92-93.

vaadi ile anlamlı bir ihtilal özelliği enjekte etmeye bağlıdır. Özellikle saklanma, istihbarat, siyasi ve psikolojik üstünlük bakımından önem taşıyan halk desteğinin önemi daha öz anlatılamazdı: “*Gerilla savaşıma az kişi katılır. Ancak bunda çok kişinin desteğine dayanılır*”.³⁷

Gerillalar için harp alanı ise, geleneksel savaşta dikkate alınan klasik görüşleri yerle bir eden prensipler içermektedir. Dağlar, ormanlar, bataklıklar veya diğer doğal engeller, gerillanın hareket kabiliyetini en rahat şekilde artırabileceği zeminlerdir.³⁸ Gerillalar, spesifik olan amaçlarını gerçekleştirmek için coğrafyayı da spesifik tutmaktadırlar. Onların savaş alanı dar bir bölgedir.³⁹ Ancak gerilla savaşı, düşmanın dikkatini dağıtmak ve onu bezdirip yorgun düşürerek zaman kazanmak gibi amaçlarını gerçekleştirmek için sadık bir eşe ihtiyaç duymaktadır: düzenli bir ordu. Napolyon’un İspanyol direnişine mağlup olmasının temel nedenlerinden biri, İspanyol direnişine eşlik eden bir İngiliz ordusunun bulunması olmuştur.⁴⁰ Nitekim rakibe yönelik belirlenen alternatif hedefler, hem rakibin dikkatini dağıtacak, hem de alternatif hedeflerden birini elde etme şansını yükseltecektir.⁴¹ Dolayısıyla gerilla savaşı, harbin nizami ve gayri nizami şekillerinin harmonisini yaratabilirse başarıya ulaşma şansı yükselecektir.⁴²

Sun Tzu’nun öğretilerinin kolektif yansıması, II. Dünya Savaşı’yla Batı askeri ve strateji düşüncesinde birlikte görülmeye başlanmıştır. Özellikle Thomas Edward Lawrence’ın Churchill üzerinde bıraktığı derin etki, Alman işgaline uğrayan Avrupalı ülkelerde, gerilla hareketlerinin uygulanmasına yol açmıştır. Hitler’in dayattığı sisteme karşı bir “direnme” girişimi öngören Churchill, İngiliz planlama teşkilatında bu direnişe yönelik özel şubeler görevlendirmiştir.⁴³ Bununla birlikte Komintang ve Japon güçleri (1937-1945) karşısındaki zayıflığının farkında olan ve gerilla savaşını “sağ kalmak” amacıyla kullanan Mao Zedong da, Vietnam’da mücadele

³⁷ Hart, *Strateji*, s. 507.

³⁸ Galula, *Counterinsurgency Warfare*, s. 69-70.

³⁹ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yeniüzyıl Yayınları, İstanbul, 2018, s. 199.

⁴⁰ Freedman, *Strateji*, s. 324.

⁴¹ Hart, *Strateji*, s. 465.

⁴² Kane ve Lonsdale, *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, s. 47.

⁴³ Hart, *Strateji*, s. 500-501.

etmiş olan Komünistlerin generali olan Giap'ı anlamak açısından önemlidir. Zira Giap, Mao'nun en "gayretkeş" takipçilerinden birisidir. Çabalarını materyalist boyutun öneminden daha çok insan gücü ve moral faktörlere yönelten Mao, nihai sonuca giden yolun, eşyalar yerine insanlar olduğuna inanmıştı. Clausewitz ve Lawrence'ı okuyan ve bir nevi bunların tedrisatından geçen Mao, özellikle açık çatışmadan kaçınma ve yıpratma konusunda Sun Tzu'nun öğretilerinden etkilenmiştir: "*Düşman ilerler, biz gerileriz; düşman kamp kurar, biz taciz ederiz. Düşman yorulur, geri çekilir, biz izleriz*".⁴⁴

Mao'nun savaş anlayışına göre harbin iki ilkesi bulunmaktadır: "kendini korumak" ve "düşmanı yok etmek." Ancak bu sonuçlara ulaşmak için gerilla savaşının en önemli unsuru, birçok küçük darbeyle birçok küçük zafer elde edip nizami orduya destek vermektir.⁴⁵ Dolayısıyla Mao da, düzenli ordunun önemine değinmiş ve üç aşamalı "optimum strateji"sinin son aşamasında düzenli orduya ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Tablo 1: Mao'nun 3 aşamalı optimum gerilla teorisi⁴⁶

Aşama	Eylem/Amaç/Girişim	Sonuç
1) Stratejik Savunma	Düzenli askeri faaliyetlerden kaçınma, küçük darbelerle taciz etme ve toplum desteği / politik zemin oluşturma	Bütünün parçalara ayrılması, tehdit yaratımı, rakibin taciz şansının minimizasyonu ve halk desteğinin temeli
2) Stratejik Denge	Hasım olan hükümetin iradesini zayıflatmak ve bölgede politik ve askeri kontrolü sağlamak	Baş baş noktasına ulaşılması, yoğunlaşma
3) Stratejik Taarruz	Gayri nizami harpten nizami harbe dönüş, büyük kuvvetlerin hasım kuvvetlere yönelik yok etme girişimi (düzenli/büyük ordunun entegrasyonu)	Saldırıya geçecek özgüven ve beceri kazanımı, konum değiştirme

⁴⁴ Mao Zedong, "Problems of Strategy in Guerilla War Against Japan", *Peking Review*, No: 35, 1965, s. 11; Freedman, *Strateji*, s. 332-339.

⁴⁵ Zedong, "Problems of Strategy in Guerilla War Against Japan", s. 9.

⁴⁶ A.g.e.; Kane ve Lonsdale, *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, 1965, s. 463.; Freedman, *Strateji*, s. 338.

Giap, düzenli kuvvetlerin 3. aşamadan önce de kullanılmasını öngörmesi farkıyla⁴⁷ Ho Chi Minh’le birlikte, Maoist teorinin en başarılı uygulamalarından birini gerçekleştirecekti. Coğrafya ise, Amerikalılarda yaratılacak olan bir sendroma ismini verecek olan bölge; Vietnam olacaktı.⁴⁸ Zira Giap önderliğindeki Vietnamlılar; fedakârlık, insan gücü ve zaman sınırlarını aşma konusunda, Amerikalılardan ilerideydi.⁴⁹

2. Tet Saldırısı

Kuzey Vietnam Ordusu ve Viet Kong 31 Ocak 1968 günü sabahın ilk saatlerinde Güney Vietnam’ın şehir ve kasaba merkezlerine koordineli ve eş zamanlı saldırılar gerçekleştirdi. Bir gün önce kırsal alanlardaki saldırılarla beraber 44 eyalet merkezi, altı otonom bölgenin beşinin başkenti, 245 kasabanın 71’i saldırıya uğramıştı. Saldırıların hedefinde sivil idare ve askeri komuta merkezleri vardı.⁵⁰

Saldıran tarafın fiziksel olarak yedi kat daha fazla zarar gören bir mücadelenin psikolojik ve politik galibi, muhabere alanında acı çeken taraf olmuştur.⁵¹ Bu saldırının adı, Vietnam Savaşı’nda, 1968 yılı dâhil olmak üzere, her yıl ateşkesin yapılma nedeni olan ay takvimine göre yeni yıl bayramından geliyordu: Tet.⁵² Tolstoy 12 Haziran 1812’de Napolyon komutasındaki Fransız *Grande Armée’nin* Rus sınırını geçişini tasvir ederken söylediği gibi;⁵³ Hanoi *de facto* olarak bayramda saldırıların karşılıklı durduğu bir süreçte saldırıya geçmekte bir sorun görmedi.

⁴⁷ Freedman, *Strateji*, s. 339.

⁴⁸ Kane ve Lonsdale, *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, s. 463.

⁴⁹ Michael Carver, “Conventional Warfare in the Nuclear Age”, Peter Paret, (ed.), *Makers of Modern Strategy from Machiavelli to the Nuclear Age*, Princeton University Press, New Jersey, 1986, s. 787.

⁵⁰ CIA, “Communist Units Participating in Attacks During the Tet Offensive 30 January Through 13 February 1968”, 21 February 1968, [https://www.intelligence.gov/assets/documents/tet-documents/cia/COMMUNIST%20UNITS%20PARTICIPATE%20\[15562094\].pdf](https://www.intelligence.gov/assets/documents/tet-documents/cia/COMMUNIST%20UNITS%20PARTICIPATE%20[15562094].pdf), erişim 12.04.2022.

⁵¹ Richard Falk, “Appropriating Tet”, *The Massachusetts Review*, 29:3, 1988, s. 396. ABD Ordusunun resmi tarih yazımı da CIA bilgilerinin desteklemektedir: Military History Branch, Military Assistan Command Vietnam, Command History 1968, San Francisco, 1968, s. 129-132.

⁵² Henry Kissinger, *Diplomasi*, (Çev. İbrahim H. Kurt), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000, s. 749.

⁵³ Leo Tolstoy, *War and Peace*, Oxford University Press, New York, 2010, s. 647.

Tet Saldırısı, Vietnam'daki savaşın bir çıkmaza girdiği bir süreçte gerçekleşmiştir. 1967'nin sonlarında her iki taraf da düşmanına karşı üstünlük sağlayamazken, General Giap, bu çıkmazdan kurtulmayı amaçlayan cesur ve yeni bir stratejiye girişmiştir.⁵⁴ Giap, Vietnam'ın mücadelesini haklı bir halk savaşı olarak görmekteydi. Halkın bağımsızlığı ve “toprağı” için yapılan bu mücadelede görev alması için tüm halk eğitilmeli, organize edilmeli ve silahlandırılmalıydı. Halkı temel alan Giap'ın anlayışı, Mao'nun “eşyalar yerine insanlar” mentalitesi ile örtüşmekteydi. Buna göre savaş, direniş stratejisini içeren bir halk savaşı olmalıydı. Amaç, *esprit de corps*⁵⁵ yaratıp söz konusu birliklerin direniş gücüyle birlikte hasım kuvvetlerin maddi üstünlüğünün üstesinden gelmekti. İyi organize edilmiş ve kahramanlık duygusu maksimize olmuş bir halk, gerek deltada ve gerekse dağlarda “vasat teçhizatla” ve hatta silahsız şekilde bile zafer için önemli kazanımlar sağlayabilirdi. Mao'nun insan iradesine yaptığı vurgu, Giap'ın stratejisinde “düşman pahasına kendimizi...” şeklinde görülüyordu. Düşman kuvvetleri yok etmek, Mao'nun “birçok darbe” ilkesindeki gibi düşmanı yıpratmaktan geçiyordu.⁵⁶ Giap'a göre Amerika'nın askeri ve ekonomik etki kapasitesi, Vietnam halkının mücadele ruhunu kıracak kadar güçlü değildir. Ona göre ABD kuvvetleri için “tünelin sonunda bir ışık” görünmüyordu. Bu nedenle kuvvetlerin iradeleri arasında varoluşsal bir sebep değişkeni bulunmaktaydı. Bu değişken, ABD askerlerinin kendilerini feda etmek konusundaki gerekliliği ile Vietnam halkının kendini feda etmek konusundaki gereklilik arasındaki farktan kaynaklanıyordu.⁵⁷

Giap, halk ruhuna yaptığı vurgunun yanında eklettik ve yeni bir direniş modeli ortaya koyuyordu. Bu model dağlık bölgeler, kırsal bölgeler ve şehirlerde politik ve askeri mücadelenin entegrasyonunu öngörüyordu.⁵⁸ Tet Saldırısı'ndan yaklaşık beş ay önce yayınladığı çalışmasında da belirttiği

⁵⁴ Richard Worth, *Tet Offensive (Battles That Changed the World)*, Chelsea House Publishers, Philadelphia, 2002, s. 33.

⁵⁵ Latince olan bu terim, “birlik ruhu” anlamına gelmektedir. Bkz. Kane ve Lonsdale, *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, s. 83.

⁵⁶ Võ Nguyễn Giáp, *People's War People's Army*, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1961, s. 11-15.

⁵⁷ Võ Nguyễn Giáp, *Halk Savaşının Askeri Sanatı*, (Çev. Neşet Alkan), Yöntem Yayınları, İstanbul, 1976, s. 356-360.

⁵⁸ Giáp, a.g.e., s. 363-364.

üzere, düşmana tüm savaş alanlarında saldırılmasının üzerine gelen psikolojik darbeler, Amerikan kuvvetlerinin iradesini zayıflatıyordu. Bu psikolojik darbeler coğrafi olarak en az Vietnam kadar Washington'dan geliyordu.⁵⁹ Bununla birlikte Giap'ın gerilla savaşı doktrininde üç ana bileşen bulunmaktaydı: Bunlardan birincisi, yoğun bir örgütsel hazırlık içeren vur-kaç savaşının uygulanması, ikincisi askeri ve politik mücadele içerisinde nicelik ve teknik açıdan üstün hasım kuvvetlerine karşı sayısız küçük zafer kazanımı ve üçüncüsü, savaşın gerillalar lehine dönmesiyle birlikte nizami kuvvetlerin devreye girip nihai bir zafer kazanmasıydı. Bu üç ana bileşen, Mao'nun optimum gerilla stratejisi ile büyük benzerlikler içermektedir. Bu benzerlikler, ilk aşamalarda kayda değer bir örgütlenme oluşturup vur-kaç savaşı ile düşmanı yıpratmak ve son aşamada kesin zafer kazanmak için nizami kuvvetlerin savaşa entegre olmasıdır. Giap da Mao gibi insan doğasının makinelere karşı üstünlüğüne vurgu yaparak uygun koşullarda motive edilmiş bir zihnin, siyasi moral ve direniş bilinciyle harmanlandığında nicelik ve teknik anlamda kendisinden üstün bir kuvveti yenebileceğine inanmıştır.⁶⁰

Nitekim Ho Chi Minh'in 1967 sonlarında Mao Zedong ile yaptığı görüşmede de Mao; Vietnamlı komünistlerin bir imha stratejisi uygulamaları gerektiğini öngörmekteydi. General Giap, Mao'nun üç aşamalı stratejisini göz önünde bulunduracak ancak bu stratejiye eklemeler yapacaktı. Buna göre savaş esnasındaki koşullar, aşamalar arasındaki geçişleri gerektirebilirdi. Giap'a göre Kuzey Vietnamlılar bu geçişler için daima tetikte olmalıydı. Mao ve Giap arasındaki farkın başarılı bir şekilde sahaya yansımalarının nedeni ve aynı zamanda bu farkın temeli coğrafyada gizliydi. Vietnam coğrafi olarak Çin'in yanında oldukça küçük kalıyordu ve bu durum Vietnam'ın esneklik kabiliyetini artıran önemli bir faktördür. Giap bu durumun bilincinde bir general olarak nizami kuvvetleri optimum gerilla teorisinin diğer aşamalarında da kullanma fikri için bir engel görmüyordu.⁶¹ Bu; Tablo 1.'deki 2 numaradan 3 numaraya geçişi içeriyordu. Minh ve

⁵⁹ FBIS, "Article by Drv Defense Minister Giap 'The Big Victory; The Great Task'", 16 October 1967, <https://www.marxists.org/archive/giap/1969-00001.pdf>, erişim 21.02.2023.

⁶⁰ Tai Sung An, "Old Soldier Giap in His Twilight Years", *Contemporary Southeast Asia*, 2:3, 1980, s. 241-243.

⁶¹ Freedman, *Strateji*, s. 339.

Giap'ın planının başarılı olabilmesi için, bu çok zorlu düşmana karşı zamanlama ve mutlak gizlilik gerekiyordu. Bu durum, Mao'nun 3 aşamalı stratejisinde "taktik kilitlenme"den "stratejik taarruz"a geçişin karmaşık ve titizlik isteyen sürecin de bir yansımasıdır.⁶² Dolayısıyla Giap, Mao'nun izinden giden ancak Mao'nun stratejisine konjonktür doğrultusunda inisiyatifler alıp coğrafi, sosyal, askeri ve politik boyutta yenilikler getirebilen bir general olarak karşımıza çıkmaktadır. Giap'ın stratejisi, Amerikan üslerine eş zamanlı bir saldırıyla birlikte; güneyde Saigon, orta güneyde Nha Trang ve Qui Nhon ve kuzeyde Quang Ngai gibi şehirleri hedef alıyordu. Giap'ın amacı, Güney Vietnamlı sivillerin hükümetlerine olan güvenlerini sarsmak ve kırsal alanlarda ayaklanma çıkarıp komünistlere verilen desteği artırmaktı.⁶³

Şekil 1: 17. paralelin güneyinden itibaren Tet Saldırısı'nın hedefleri⁶⁴

⁶² Ang Guan, "Decision-Making Leading to the Tet Offensive (1968) – Tet Vietnamese Communist Perspective", *Journal of Contemporary History*, 33:3, 1998, s. 349-353.

⁶³ Worth, *Tet Offensive*, s. 33-34.

⁶⁴ World Book, "Tet Offensive 50" (Görsel), <https://www.worldbook.com/behind-the-headlines/Tet-Offensive-50>, erişim 14.05.2021.

Giap'ın stratejisinin öncelikli hedefleri Güney Vietnam'daki şehirlerdi. Ancak Amerika'nın bazı askeri üslerine de saldırarak hedef şaşırtıp düşmanın kafasını karıştırmayı içeriyordu.⁶⁵ Bu strateji, Hart'ın "dolaylı tutum" anlayışında verdiği öğütlerden "*alternatif hedefler kapsayan bir hareket tarzını benimseyiniz*" mentalitesine uyum sağlıyordu. Böylece düşman, hangi hedefi savunacağına dair bir karmaşaya kapılacak ve alternatif hedefleri belirleyen tarafın, bu alternatif hedeflerden en az birine ulaşma kapasitesi yükselecektir.⁶⁶ Giap'ın stratejisi aynı zamanda, Sun Tzu'nun "*Her savaş aldatmaca üzerine kurulur.*" ve "*Düşmanı ayartmak için yemler bırakın. Düzensizlik yaratın ve onu ezin.*" şeklindeki öğütlerine⁶⁷ uyum sağlamak konusunda da bir girişimdi.

Hâlbuki çok değil saldırıdan hemen önce Vietnam'daki Amerikan birlikleri komutanı General William Westmoreland Vietnam'da sonun yakın olduğunu (*end-in-view*) anlattığı kamuoyu turlarında Amerikan halkına savaşın sonunun yakın olduğunu anlatırken Tet Saldırısı durumu hiç de anlattığı gibi olmadığını ortaya koymuştu. Westmoreland 21 Kasım 1967'de Ulusal Basın Merkezi'nde basın mensuplarına yaptığı konuşmada sonun yaklaştığını müjdelemişti. Amerikan kamuoyuna savaşın sonuyla ilgili olumlu mesajlar etkisini göstermiş Johnson'a olan kamuoyu güveni %23'ten %34'e yükselmişti. Westmoreland'ın düşmanın yalnızca ülkenin uzak kesimlerinde küçük pusular atmaya muktedir olduğu yönündeki değerlendirmelerinin Beyaz Saray ve Başkan Johnson'ı yanlış yönlendirdiği açıktı.⁶⁸ Vietnam Savaşı'nda muharebe alanındaki düşman askeri sayısının nasıl yanlış hesaplandığı da eski CIA analisti Sam Adams'ın savaşın ardından yıllar sonra medyaya verdiği çarpıcı bilgilerden de anlaşılacaktı. Adams örneğin Binh Dinh bölgesindeki düşman mevcudiyetiyle ilgili istihbaratın 4500 olarak hesaplandığını ancak, ele geçirilen bir Viet Kong belgesinde bölgedeki düşman sayısının 50.000 olduğunu söyleyecekti.⁶⁹

⁶⁵ Worth, *Tet Offensive*, s. 34.

⁶⁶ Hart, *Strateji*, s. 465.

⁶⁷ Tzu, *Savaş Sanatı*, s. 11.

⁶⁸ Mark Bowden, *Hue 1968: A Turning Point of the American War in Vietnam*, Atlantic Monthly Press, New York, 2017, s.490-491.

⁶⁹ CIA, "Radio TV Reports: The Uncounted Enemy: a Vietnam Deception", 23 January 1982, <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP88-01070R000100040003-8.pdf>, erişim 22.10.2022.

Böylesine geniş çaplı bir sürpriz saldırı, doğası gereği, gerilla savaşı tarihinde önemli bir lojistik başarıdır.⁷⁰ Zira Viet Kong, bu saldırıda kullanacağı bütün silahlarla büyük şehirlerin içerisine sızmayı başarmıştır. Aynı zamanda komünistlere doğru akan bir silah sevkiyatı da bu lojistiğin önemli bir ayağını oluşturuyordu.⁷¹ “Tünel kazıcı” Vietnam gerillaları Amerikalıları şoka uğratacak bir çılgınlıkla Saygon’daki ABD Büyükelçiliği’nin duvarlarından içeri girmişlerdir.⁷² Kuzey Vietnamlı gerillaların Saygon’daki diğer hedefleriye Tan Son Nhut Havaalanı, başkanlık sarayı ve Güney Vietnam askeri kuvvetlerinin personel karargâhı olmuştur. Saygon’da merkezinde etkin bir şekilde toparlanan Güney Vietnam ve Amerikan birlikleri, aynı başarıyı 17. paralelin yakın güneyindeki (Güney Vietnam’ın kuzeyindeki) Hue antik kentinde gösterememiş ve şehir, üç haftadan fazla bir süre boyunca yaklaşık 7500 kadar gerilla tarafından kontrol altında tutulmuştur. Ancak nihayetinde bütün komünist gerillalar, Tet Saldırısı’yla birlikte ele geçirdikleri bölgelerde öldürülmüş veya geri püskürtülmüşlerdir.⁷³

Saldırı ile ilgili bir CIA değerlendirmesinde Amerikan generali Westmoreland, 1967 sonbaharında Kuzey Vietnamlıların Kamboçya sınırı boyunca Güney Vietnam’ın kuzey kesimlerine gerçekleştirdiği saldırılara karşılık başlattığı bombardımanla birlikte, zihnini o yıllarda meşgul eden ve savaşın seyrini değiştireceğine inandığı bir plana sahipti: Kuzey Vietnamlıları konvansiyonel bir savaşa çekmek. Böylece gerillaların “vur-kaç”ını ellerinden alıp Amerika’ya kesin bir zafer sağlayacaktı. Zira ABD’nin böyle bir savaşta düşmanı yok etmesi şaşırılmayacak bir sonuç olurdu. Nitekim Amerikalı komutanlara göre savaşın seyri, Kuzey Vietnamlıların aleyhinde ilerliyordu. Bu durum, Tet Saldırısı’nın Westmoreland ve danışmanları için bir sürpriz olmasının temelini oluşturuyordu. Amerikalılar böylesine büyük bir eş zamanlı saldırıyı beklemiyor ve Kuzey Vietnamlıların bu saldırıyı yapacak güçte olduğuna inanmıyorlardı. İnanmadıkları bir diğer nokta da, saldırının zamanlamasıydı. Amerikalı komutanlar tatil sırasında böyle bir saldırıyı beklemiyorlardı ancak Kuzey Vietnam’daki tatil

⁷⁰ Falk, “Appropriating Tet”, s. 396.

⁷¹ Worth, *Tet Offensive*, s. 36.

⁷² Stephen Tanner, *Bush’ların Savaşı: Askeri Liderler Olarak Bir Baba ve Oğlun Portresi*, (çev. Ayşe Doğançıcı), Elips Kitap, Ankara, 2005, s. 18.

⁷³ Falk, “Appropriating Tet”, s. 396.

gününün 30 Ocak'tan bir gün öncesine alındığı da gözden kaçırılmıştı. Nitekim ocak ayının sonlarına doğru hükümete karşı gerçekleştirilecek bir ayaklanmada yayınlanacak kasetlerle birlikte yakalanan Viet Kong askerleri de, Amerikalıları komünist gerillaların böylesine büyük bir operasyona girişebileceğine ikna etmeye yetmedi.⁷⁴ Tet Saldırısı'na yönelik bu öngörü eksikliği, Schelling'in vurguladığı, stratejide “diğer oyuncunun yapacağı eylemin tahminine yönelik bağımlılık” ile ilgilidir.⁷⁵ Diğer oyuncunun eylemine yönelik tahmin ise, Tet Saldırısı'nın bir istihbarat başarısızlığı olup olmadığına dair sorgulamanın kapısını aralamaktadır. Amerikan Askeri Akademisi'nin Tet Saldırısı ile ilgili değerlendirmesinde saldırının Japonya'nın 1941 Pearl Harbor Saldırısı ve Almanya'nın 1944 Arden Saldırısı ölçeğinde bir istihbarat başarısızlığı olduğu belirtilerek Kuzey Vietnam'ın tam bir sürpriz etkisi sağladığı kabul edilmektedir.⁷⁶ Prados'a göre, Tet Saldırısının; Amerikan istihbaratının bu saldırıdan haberdar olamayışına yönelik faktörlerin birleşiminin bir ürünü olarak yorumlanmasının yanı sıra, bu saldırının sonucunda askeri olarak büyük bir üstünlük sağlanmış olması, Amerika'nın istihbarat başarısızlığının üstünü örtmemelidir.⁷⁷ O dönemde Amerika'nın askeri istihbarat tahminlerinin başında yer alan General Daniel O. Graham'ın açıklamaları, Amerika'nın yarı-şaşkınlığını açıklar niteliktedir: “*Tet Saldırısı gerçeğine şaşırmadık. Katılan asker sayısının çokluğuna da şaşırmadık. Bizi şaşırta şey Tet Saldırısı'nın aceleciliği idi*”.⁷⁸

Ancak saldırının genel bir istihbarat başarısızlığından daha ziyade sahadaki askeri birliklerin taktik seviyede bu tür saldırı ihtimaline karşı gerekli önlemleri alma yoluna gittikleri de hatırlanmalıdır. 29 Ocak 1968'de Başkan Johnson'ın Kuvvet Komutanları ile yaptığı toplantıda General Westmorland'ın örneğin Khesanh bölgesinde düşmanın saldırıların karşı gerekli önlemlerin alınıp alınmadığı sorusuna komutanlar gerekli önlemlerin

⁷⁴ Worth, *Tet Offensive*, s. 35-37.

⁷⁵ Thomas C. Schelling, *The Strategy of Conflict*, Harvard University Press, 1980, s. 15.

⁷⁶ Dave Richard Palmer, *Readings in Current Military History*, West Point, New York, 1969, s. 103.

⁷⁷ John Prados, “The Warning That Left Something to Chance: Intelligence at Tet”, *The Journal of American-East Asian Relations*, 2:2, 1993.

⁷⁸ Prados, “The Warning That Left Something to Chance: Intelligence at Tet”, s. 161-162.

alıldığı hususunda başkana güvence vermişlerdi.⁷⁹ Dolayısıyla şaşkınlık askeri cepheden çok, saldırı ihtimali konusunda Amerikan kamuoyunu bilgilendirmeyen siyasi karar alıcıların yarattığı etki ile alakalıydı ve esas etki kamuoyunda üzerinde oldu.⁸⁰ Savunma Bakanı McNamara saldırı sonrasında basın mensuplarına yaptığı açıklamada “böylesi bir saldırıyı önceden öngördükleri”ni söyleyecekti.⁸¹ Dolayısıyla komünist gerillalar, Sun Tzu’nun; “(...) *düşmanın uzakta olduğumuza inanmasını sağlamalıyız(...)*” şeklindeki öğüdünü⁸² en azından zamansal olarak uygulamayı başarmışlardır. Bu saldırı, Güney Vietnam halkına, ülkelerinin neredeyse hiçbir yerinin güvende olmadığını göstermişti.⁸³

Saygon’a sivil kıyafetlere sızan 5.000 Viet Kong gerillası, ABD takviye kuvvetlerini engellemek amacıyla Saygon’daki kilit noktaları hedef almıştı.⁸⁴ Westmoreland’ın karargâhına kadar sızan Viet Kong gerillaları, ülke çapında bir saldırı yapabilmek adına ilk defa yeryüzüne çıkmışlardı ancak sonuçta Viet Kong askeri anlamda büyük bir hasar almıştır. Nitekim Vietnam Savaşı’nın geri kalanında komünist kuvvetleri temsil eden tek önemli kuvvet, düzenli Kuzey Vietnam ordusu olmuştur.⁸⁵ 4954 Güney Vietnamlı’ya ek olarak, 3895 Amerikalı öldürülürken; 58.373 Viet Kong askeri öldürülmüştür. Yaklaşık olarak yedi kat kayıp veren komünistler, sivil halktan mevcut hükümete karşı bir ayaklanma desteği de alamayınca askeri olarak müthiş bir kayıp vermiştir.⁸⁶ Ancak Tet Saldırısı, Amerikan komutanlarına, Vietnamlı komünistlerin istedikleri zaman Güney Vietnam’ın herhangi bir bölgesine saldırabileceklerine dair cesaret dolu bir mesaj vermiştir.⁸⁷ Bu saldırı I. Çinhindi’nin Dien Bien Phu’su gibi savaşı sona erdirmemi ancak Vietnam Savaşı’nın en kritik dönemlerinden

⁷⁹ CIA, “Notes of the President’s Meeting With the Joint Chiefs of Staff”, 29 January 1968, <https://www.cia.gov/readingroom/docs/NOTES%20OF%20THE%20PRESIDENTS%20M%5B15478203%5D.pdf>, erişim 22.10.2022.

⁸⁰ Robbins, *This Time We Win*, s. 108-109.

⁸¹ Robbins, *a.g.e.*, s. 110.

⁸² Tzu, *Savaş Sanatı*, s. 11.

⁸³ Worth, *Tet Offensive*, s. 40.

⁸⁴ Worth, *a.g.e.*, s. 41.

⁸⁵ Kissenger, *Diplomasi*, s. 749.

⁸⁶ Falk, “Appropriating Tet”, s. 396.

⁸⁷ Worth, *Tet Offensive*, s. 46.

biri olarak askeri tarih sayfalarında yerini aldı.⁸⁸ Vietnam Ulusal Polis şefi Nguyen Ngoc Loan, arkadaşının ailesini öldürmüş bir Viet Kong mensubunu 38 kalibrelik tabancasıyla, başını hedef alarak Saygon'da kameralar önünde infaz etmişti. 2 Şubat 1968'de evlerinde televizyon izleyen Amerikalılar, savaşta dökülen kanın; bir bireyin bir başkasının eliyle ölümüne kadar indirgenmesini seyrederek savaşın gerek yüzüne evlerinde tanıklık etmişlerdi. Viet Kong'lu Lem'in infaz görüntüleri Vietnam'daki dehşetin simgeleşmesinde büyük rol oynamış ve Amerikan topraklarından binlerce kilometre uzakta devam eden savaşın amacının ne olduğuna dair kamuoyundaki duyarlılığın artmasına neden olmuştur.

Vietnam Savaşı'nda ABD'nin bölgeye yönelik asker yığınağı, medya tarafından desteklenirken Tet Saldırısı bu denklemi değiştirmiştir. Tet Saldırısı'ndan önce hükümet, Amerikan halkını; savaşın ABD ve müttefiklerinin kontrolünde olduğuna yönelik ikna etmeyi başarmıştı. Tet Saldırısı her ne kadar komünist Vietnamlılar için askeri bir felaket olsa da, özellikle ABD büyükelçiliğine yapılan baskın ve Tet Saldırısı'nın ilk izlenimi, Amerikan halkında derin bir travmaya sebebiyet vermiştir. Bu saldırının televizyonlardaki yansımaları, Amerikan halkının savaşla ilgili kuşkuvarlığını ve bu savaşa yönelik aktif muhalefetin oluşumunu açığa çıkarmıştır.⁸⁹ Örneğin Lefever'in 1972-1973 yıllarında CBS Evening News programını analiz ettiği bir çalışmaya göre Amerika'nın Vietnam'daki savaşına yönelik geliştirilen üç bakış açısından en yaygın dillendirileni, Amerika'nın bölgedeki politikasının, mevcut tehdide oranla orantısız şekilde yoğun olduğuydu. Diğer iki bakış açısı, tehdidin politikaya göre büyük olduğu ve tehdidin politikayla orantılı olduğu yönündedir. Ancak 1719 cümlelerin analiz edildiği bu çalışmaya göre, cümlelerin %69,87'si, Amerika'nın politikasını, bölgedeki tehdide oranla fazla yoğun bulmaktadır.⁹⁰ Bu, Amerikan halkının; Hart'ın ilk öğüdünü Amerikalı stratejistlere hatırlatışının istatistiksel bir yansımasıdır: “*Amacımızı araçlarınıza göre ayarlayınız*”.⁹¹

⁸⁸ Falk, “Appropriating Tet”, s. 407.

⁸⁹ Michael C. Mitchell, “Television and the Vietnam War”, *Naval War College Review*, 37:3, 1984, s. 42-52.

⁹⁰ Ernest W. Lefever, *TV and National Defense – An Analysis of CBS News, 1972-1973*, Boston, Va: Institute for American Strategy, 1974, s. 1-2.

⁹¹ Hart, *Strateji*, s. 464.

Tet Saldırısı, Amerika için askeri bir zafer olsa da; Kongre, halk ve medyanın Vietnam'daki savaşa dair umutlarından büyük oranda vazgeçtiği anı temsil etmiştir. Bu saldırıyla birlikte Amerikalılar, savaşın basitçe kazanılamayacağını farkına varmışlardır ve bu, Amerikalıların şaşkınlığıyla harmanlanınca, savaşa yönelik bağlılığın azalmasına neden olmuştur.⁹² Zira komünist gerillaların iradesi, ABD'yi sarsarak stratejik konumunu altüst etmiştir. Tet Saldırısı her ne kadar Dien Bien Phu etkisi yaratmasa da, Başkan Johnson için kişisel bir Dien Bien Phu olmuştur. Literatürde Vietnam Savaşı'nın dönüm noktası olduğuna yönelik bir fikir birlikteliği bulunsa da, komünist gerillaların asıl hedefinin, Güney Vietnam'ı kırsaldan uzaklaştırarak kırsalın hâkimiyetini ele geçirmek olduğuna ve Amerika'daki savaş karşıtı tepkinin şansın bir eseri olup olmadığına yönelik bir tartışma söz konusudur. Ancak komünist gerillaların açıklamalarına göre de, her ne kadar Tet'teki amaç, Güney Vietnam'ı kırsaldan çıkarmak olsa da, sonuçta asıl amaç, temelde; düşmanda hasar oluşturmak ve onun iradesini kırmaktır.⁹³ Aslında Tet Saldırısı'ndan sonra bölgede askerlik yapan Amerikalı James T. Gillam'ın, komünist General Tran Van Tra ile yaptığı görüşmede, Tra'nın ifadesi, Viet Kong gerillalarının odak noktasını açıklar niteliktedir:

*“Amerikan birlikleri Vietnam'a geldiğinde orduları çok güçlü ve bizim ordumuzdan daha donanımlıydı. Dolayısıyla güç dengesi bizim lehimize değildi. Stratejik açıdan Amerikan ordusunun tamamını yok edemeyeceğimizi düşündük. Bunun mümkün olmadığını biliyorduk. Bu yüzden Amerikalıları bu savaşı kazanamayacakları konusunda bilinçlendirmeye karar verdik. Biz de Amerikan halkının ve hükümetinin savaşa iradesine saldırmaya çalışıyorduk”.*⁹⁴

Tra'nın çizdiği Viet Kong stratejisi, Sun Tzu'nin “en üst merteye”sine işaret etmektedir: düşmanın direncini kırmak.⁹⁵ Tet Saldırısı'nın verdiği sonuçlar, askeri başarısızlığa rağmen bu direncin kırıldığına yönelik önemli göstergelerdir: Amerika'nın Paris'te barış müzakereleri için masaya

⁹² Falk, “Appropriating Tet”, s. 395-397.

⁹³ Falk, *a.g.e.*, s. 407-409.

⁹⁴ James, T. Gillam, “Historical, Social, and Personal Effects of a War and a Battle: The Vietnam War, and the Tet Offensive”, *Journal of Third World Studies*, 12:2, 1995, s. 33-34.

⁹⁵ Tzu, *Savaş Sanatı*, s. 17.

oturmayı kabul etmesi, Johnson'ın yeniden aday olmayacağını açıklaması ve uzun vadede savaşın Vietnamlılaştırılması. Buna ek olarak Tra'ya göre, Tet Saldırısı uzun vadede Kuzey Vietnam askerlerinin morali arttıran önemli bir güdü sağlamıştı. Aksine Amerikan gazileri ise; psikolojik ve tıbbi gibi sorunlar yaşamalarının yanı sıra işsizlik gibi sosyal problemlerle de karşılaşmışlardır.⁹⁶ Ayrıca Tet Saldırısı'ndan sonra bölgede görevlendirilen (Nixon başkanlığında 1969'da bölgeye 475.200 asker gönderilmişti) Gillam'a göre, kendisi dâhil birçok Amerikalı askerın savaşa dair halet-i ruhiyesi hevesizlikti.⁹⁷ Viet Kong gerillaları ise, Tet Saldırısı'nda Wordsworth'un dizelerindeki "gözüpek"liği coğrafyaya yansımaysdı. Nitekim Tra'nın aklında tek bir soru vardı: "*Zaferde yer alabilecek miyim?*" Tra zaferden emindi ve sorduğu bu sorunun cevabı ne olursa olsun bütün hırsıyla sahadaydı.⁹⁸ Çünkü Tra evini koruyordu. Tra'nın bu sorusu, Orwell'in *Hayvan Çiftliği*'nde Bay Jones'a karşı ayaklanacak olan hayvanların soru işaretleriyle benzerlik gösteriyordu: "*Biz öldükten sonra olacakların bize ne yararı dokunur ki?*" "*Madem bu Ayaklanma gerçekleşecek, bu uğurda çalışmışız çalışmamışız ne fark eder?*"⁹⁹

Gerilla savaşının ruhu ve Wordsworth'un dizeleri bu soru işaretleriyle anlam kazanıyor. Washington ve askerleri ise, savaşın fiziksel yönüne odaklanıp; kayıpları (düşmanın kayıplarının sayılması *-body count-*) ve zararları sayıp şehir ve üslerdeki fiziksel hasarları kataloglamışlardır.¹⁰⁰ Bu durum Savunma Bakanı McNamara'nın savaşa dair istatistiksel yaklaşımına da uyumluymdu ve rakamlar manşet yaratmak için idealdi.¹⁰¹ Oysa ruh, Clausewitz'e göre savaşın her zerresine nüfuz eden "manevi kuvvetler"ın bir ürünüdür. İrade ise, bu kuvvetlerin sıkı sıkıya bağlandığı, kuvvetler kitlesinin devinimini sağlayan limandır. Bu kuvvetlerin kataloglaştırılması, sayılara veya sınıflara bölünmesi ise imkânsızdır.¹⁰²

⁹⁶ Gillam, "Historical, Social, and Personal Effects of a War and a Battle", s. 33-35.

⁹⁷ Gillam, *a.g.e.*, s. 20.

⁹⁸ Gillam, *a.g.e.*, s. 36-37.

⁹⁹ George Orwell, *Hayvan Çiftliği*, (Çev. Celal Üster), Can Sanat Yayınları, İstanbul, 2018, s. 31.

¹⁰⁰ Gillam, "Historical, Social, and Personal Effects of a War and a Battle", s. 39-40.

¹⁰¹ Robbins, *This Time We Win*, s. 44

¹⁰² Clausewitz, *Savaş Üzerine*, s. 167.

Tet Saldırısı'yla birlikte ABD sokaklarında Vietnam'daki savaşına olan ilgiyi arttırırken, Viet Kong askeri bir hezimete rağmen politik boyutta başarıyı tadabilmişlerdir.¹⁰³ Giap önderliğindeki Viet Kong gerillaları, uzun süreli ve gerekirse sonsuz bir savaşa daima hazır olacakları bir kararlılığın izlenimini vermeyi başarmışlardı. ABD'nin savaşa olan bağlılığına psikolojik bir darbe vurmaya başaran bu saldırının stratejik özü; düşman askerlerini fiziksel olarak yenilgiye uğratmak değil, psikolojik olarak umutsuz olduklarına ikna etmek olmuştur.¹⁰⁴ Giap'ın ifadesiyle "ABD emperyalistleri, [Güney Vietnam dışındaki ülkelerdeki] ulusal kurtuluş hareketiyle, sosyalist blokla, Amerikan halkıyla ve diğer emperyalist ülkelerle başa çıkmak zorundadır. ABD emperyalistleri Vietnam'daki savaş için tüm güçleriyle harekete geçemez."¹⁰⁵ Ancak Hanoi'nin bu stratejisinin mimarları olan Minh ve Giap, aslında yüksek riskli bir hareket tarzı seçmişlerdi. I. Çinhindi'nin Dien Bien Phu'sunda olduğu gibi, Tet Saldırısı da reaksiyon olarak hasım kuvvetlerinin şiddetli tırmanışına maruz kalma potansiyeline sahipti. Tet, devamında bir atom bombası veya şiddetli bir tırmanışla karşılaşmış olsaydı Giap'a yönelik algının günümüzde olduğundan farklı olması kaçınılmaz olabilirdi.¹⁰⁶ Ancak Dien Bien Phu'da da, Tet'te de bu gerçekleşmemiştir. Tet Saldırısı, bu çalışmanın girişinde belirtilen savaşın satrançtan daha karmaşık olduğu açıklamalarının askeri tarihteki yansımalarıdır.

Sonuç

Savaşın satrançtan daha fazla değişkene sahip olduğunu belirten görüş, Tet Saldırısı'nın askeri bir hezimete rağmen aldığı politik sonuçla birlikte askeri tarihte vücut bulmuştur. Gerilla savaşı, Clausewitz'in Prusya Savaş Akademisi'nde verdiği dersler ve Hart'ın savaşı anlamak için verdiği öğütler doğrultusunda savaşın karmaşık yapısını algılamak açısından elzem bir nitelik taşımaktadır. Ülkedeki halk desteği ve yerel enformasyonu

¹⁰³ John E. Mueller, "The Search for the "Breaking Point" in Vietnam: The Statistics of a Deadly Quarrel", *International Studies Quarterly*, 24:4, 1980, s. 511.

¹⁰⁴ Chalmers Johnson, "The Third Generation of Guerilla Warfare", *Asian Survey*, 8:6, 1968, s. 447.

¹⁰⁵ James J. Wirtz, *Understanding Intelligence Failure: Warning, response and deterrence*, Routledge, New York and London, 2017, s. 71.

¹⁰⁶ Falk, "Appropriating Tet", s. 409.

kullanan bir yıpratma stratejisi olarak gerilla savaşı, alışılmış savaş usullerinden farklı olarak gayri nizami harp yöntemlerini içeren bir savunma savaşıdır. Gerilla hareketi, mücadelenin psikolojik etkisine verdiği atıfla dikkat çekmektedir. Öte yandan İber Yarımadası örneğinde görüldüğü üzere yaygın halk desteği, hareketlilik, pusu taktikleri, vur-kaç saldırıları, adaptasyon gibi silahlı mücadelenin teknik boyutlarının yanı sıra ulusal gurur ve kimlik, ideoloji, Topoğrafyaya aşinalık, üçüklere dayanma azmi ve kararlılık gibi manevi unsurlar da gerilla savaşında ön plana çıkmaktadır. Gerilla savaşında hasma karşı dinamizm ve sürpriz etkisi başat unsurlarından ikisi olarak, hasım toplumun psikolojisinin tahribatını da desteklemektedir. Dolayısıyla psikolojik unsurlar, gerilla savaşının ok başını oluşturmaktadır. Hasımın psikolojisini hedefleyen kendine özgü taktikleriyle Lawrance, Mao Zedong ve Giap gibi isimler tarafından başarıyla sahaya yansıtılan gerilla savaşı, 1968'de askeri tarihe büyük bir iz bırakmıştır. Nitekim bu iz, Amerikalılarda oluşacak bir sendroma ismini verecek bir savaşta, Vietnam Savaşı'nda bırakılmıştır. Minh ve Giap önderliğindeki Viet Kong gerillaları, Kuzey Vietnam'ın düzenli ordusu eşliğinde Mao'nun üç aşamalı stratejisinden sonuncusuna adım atmaya cesaret edebilmişlerdir. Mao'nun ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde Kuzey Vietnam'ın mücadelesini sürdürebilmesinde stratejik savunmada bütünün parçalara ayrılması, tehdidin yaratımı, hasımın taciz şansının en aza indirilmesi ve halk desteğinin sağlanması; taktik kilitlenme ilkesi çerçevesinde Amerikan ve Güney Vietnam güçleriyle başa baş noktasına ulaşılması ve bu noktaya yoğunlaşma çabası ve nihayetinde de stratejik taarruz kapsamında gerekli olan özgüven ve kabiliyetin kazanımı önemli olmuştur.

1968 Ocak'ta Saygon'daki ABD Büyükelçiliği'nin içine sızan Viet Kong gerillaları, ülke genelinde eş zamanlı bir saldırı başlatmışlar ve sızdıkları tek yer ABD Büyükelçiliği olmamıştı; Amerikalıların zihinlerinde de savaşı devam ettirme azmi ve kararlılığına sıkıca bağlı ve gerekirse sonsuz bir savaşa devam edebilecek cesaretle askerler olarak yerlerini almışlardı. ABD kamuoyunun özellikle zaman açısından beklemediği bu saldırı, Amerikan medyasında da geniş yer bulunca savaş artık Amerikan medyasının manşetleri aracılığıyla halkın gündelik yaşamına ve sokaklara da girmişti. ABD açısından askeri anlamda taktik zaferle devam eden süreç Amerikan Kongresi'nde, halkında ve hatta askerlerinde psikolojik

baskı neticesinde umutsuzluk yaratmıştı. Komünist Vietnamlılar lehine politik sonuçlar doğuran bu saldırı, savaşın yalnızca fiziksel mücadeleden ibaret olmadığını açığa çıkaran önemli bir vakadır. Tet Saldırısı zafere giden yolun yalnızca kâğıt üzerindeki sayılara dayalı askeri üstünlükle olmadığını bir kez daha göstermiştir. Başkan Johnson için kişisel bir Dien Bien Phu olan saldırı, Sun Tzu'nin “en üst merteye” olarak adlandırdığı “hasmın direncini kırma” mentalitesinden, Hart'ın “alternatif hedefler”inden veya Clausewitz'ın “manevi kuvvetler”inden izler taşımaktadır. Karmaşık bir yapıya sahip olgu olarak savaşın sisi Tet Saldırısı'nın ruhudur.

Summary

War, in general, and guerrilla struggle, in particular, is a process of violence involving political purposes. One of the most important goals of this violent event is to achieve the desired goal with minimum loss. Therefore, the greatest success in war is to break the opponent's resistance. Guerrilla warfare is a war of attrition that includes unconventional warfare methods. Guerrilla warfare is also a defensive war waged by people in their own country with widespread support and local information advantage and using a strategy of attrition. This type of warfare includes unconventional warfare methods that depart from conventional warfare methods. The aim is to “avoid” casualties in combat. This study analyses how the Tet Offensive achieved a political victory despite a military defeat. Furthermore, this study attempts to explain the Tet Offensive in terms of the complex nature of warfare that goes beyond human computational abilities.

There is a consensus in the literature that the Tet Offensive was the turning point of the Vietnam War. It took place at a time when the war in Vietnam was at a stalemate. At the end of 1967, while neither side could gain the upper hand, General Giap embarked on a bold and new strategy aiming to get out of this impasse. Viet Cong guerrillas infiltrating the US Embassy in 1968 launched a simultaneous attack across the country. During this offensive movement, 44 state centres, the capitals of five of the six autonomous regions, and 71 of 245 towns were attacked. Such a large-scale surprise attack marks a significant logistical success in the history of guerrilla warfare. By its very nature, local community support is an essential factor in this.

Because the Viet Cong guerrillas managed to infiltrate the big cities with all their weapons which were to be used in this attack. Weapon shipments to the communists also constituted an essential part of this logistics. The Americans did not expect such a massive simultaneous attack and did not believe the North Vietnamese were strong enough to launch it. The strategic essence of this attack, which aimed to deal a psychological blow to the US commitment to war, was not to defeat the enemy soldiers physically but it was to convince them that they were psychologically hopeless. The Viet Cong guerrillas infiltrated not only the US Embassy but also the minds of Americans because they took their place in the minds of American soldiers as soldiers who were firmly committed to the will to continue the war and would continue an endless war if necessary. The undoubted military victory of the American soldiers certainly did not result in a political victory. Although the Tet Offensive was a military victory for America, Congress represented the moment when the public and media had largely given up hope on the war in Vietnam. With this offensive movement, the Americans realized that the war could not be simply won, and this, combined with the bewilderment of the Americans, led to a waning commitment to the war. The timing of this attack was also surprising. The coverage of the attack in the American media caused the Viet Cong guerrillas to enter the American streets. This offensive movement, which resulted in a political victory for the Communist Vietnamese, is an important case that shows that war is not just a physical struggle. The attack bears traces of Sun Tzu's "breaking the enemy's resistance" mentality, Hart's "alternative objectives," or Clausewitz's "moral forces".

Çatışma Beyanı:

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar çatışması beyanı bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı:

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Central Intelligence Agency (CIA)

- CIA Reading Room: Tet Declassified, <https://www.cia.gov/readingroom/collection/tet-declassified>, erişim 21.10.2022.
- CIA, Communist Units Participating in Attacks During the Tet Offensive 30 January Through 13 February 1968, 23 February 1968, [https://www.intelligence.gov/assets/documents/tet-documents/cia/COMMUNIST%20UNITS%20PARTICIPATE\[15562094\].pdf](https://www.intelligence.gov/assets/documents/tet-documents/cia/COMMUNIST%20UNITS%20PARTICIPATE[15562094].pdf), erişim 12.04.2022.
- CIA, Reading Room: Notes of the President's Meeting With the Joint Chiefs of Staff, 29 January 1968, <https://www.cia.gov/readingroom/docs/NOTES%20OF%20THE%20PRESIDENTS%20M%5B15478203%5D.pdf>, erişim 22.10.2022.
- CIA, Reading Room: Radio TV Reports: The Uncounted Enemy: a Vietnam Deception, 23 January 1968, <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP88-01070R000100040003-8.pdf>, erişim 22.10.2022.
- FBIS, Article by Drv Defense Minister Giap "The Big Victory; The Great Task", 16 October 1967, <https://www.marxists.org/archive/giap/1969-00001.pdf>, erişim 21.02.2023.

Basılı Eserler

- AN Tai Sung (1980). "Old Soldier Giap in His Twilight Years", *Contemporary Southeast Asia*, 2:3, 241-249.
- BOWDEN Mark (2017). *Hue 1968: A Turning Point of the American War in Vietnam*, Atlantic Monthly Press, New York.
- CARVER Michael (1986). "Conventional Warfare in the Nuclear Age", Peter Paret, (ed.), *Makers of Modern Strategy from Machiavelli to the Nuclear Age*, Princeton University Press, New Jersey.
- CHAM Riley (1974). "The Spanish Resistance to Napoleon", *The Historical Journal*, 17:4, 792-812.
- CLAUSEWITZ Carl Von (2020). *Savaş Üzerine*, Çev. Emre Yıldız, Gece Kitaplığı, Ankara.
- DEDEOĞLU Beril (2018). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji, YeniYüzyıl Yayınları*, İstanbul.
- ESDAILE Charles, J. (2003). *The Spanish Resistance to Napoleon: Myth, Memory, and National Identity*, University of Oklahoma Press, Oklahoma.
- FALK Richard (1988). "Appropriating Tet", *The Massachusetts Review*, 29:3, 391-420.
- FORREST Alan, HAGEMANN Karen ve ROWE Michael, (ed.), (2017). *War, Demobilization and Memory: The Legacy of War in the Era of Atlantic Revolutions*, Palgrave Macmillan, London.
- FREEDMAN Lawrence (2019). *Strateji: Bir Tarih*, Çev. Taciser Belge ve Belkıs Çorakçı Dışbudak, Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- GATES David (2015). *The Napoleonic Wars 1803-1815*, 3rd Edition, New York, Routledge.
- GALULA David (2006). *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, London, Praeger Security International, Praeger Security International, London.
- GELFAND Michele, NISHII Lisa H. ve RAVEN Jana L. (2006). "On the Nature and Importance of Cultural Tightness-Looseness", *Journal of Applied Psychology*, 91:6, 1225-1244.

- GIÁP Vồ Nguyêñ (1961). *People's War People's Army*, English by Foreign Languages Publishing House, Hanoi.
- GIÁP Vồ Nguyêñ (1976). *Halk Savaşının Askeri Sanatı*, Çev. Neşet Alkan, Yöntem Yayınları, İstanbul.
- GILLAM James, T. (1995). "Historical, Social, and Personal Effects of a War and a Battle: The Vietnam War, and the Tet Offensive", *Journal of Third World Studies*, 12:2, 14-43.
- GUAN Ang (1998). "Decision-Making Leading to the Tet Offensive (1968) – Tet Vietnamese Communist Perspective", *Journal of Contemporary History*, 33:3, 341-353.
- HART Liddlee (2015). *Strateji: Dolaylı Tutum*, Çev. Selma Koçak, Doruk Yayınları, İstanbul.
- HAUSE Robert J., HANGES Paul J. vd. (ed.), (2004). *Culture, Leadership and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies*, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- HAUSER Betarice (2007). "Introduction", Carl Von Clausewitz, *On War*, Çev. Michael Howard ve Peter Paret, Oxford University Press, Oxford, New York.
- HOGUE Charles W., CASTRO Carl ve EATON Karen M. (2015). "Understanding the culture and psychology of war", *American Psychologist*, 70:6, 563-573.
- JOHNSON Chalmers (1968). "The Third Generation of Guerilla Warfare", *Asian Survey*, 8:6, 435-447.
- KANE Thomas M. ve LONSDALE David J. (2016). *Çağdaş Stratejiyi Anlamak*, Çev. A. Tunçer Büyükonat, Doruk Yayınları, İstanbul.
- KEEGAN John (1995). *Savaş Sanatı Tarihi*, Çev. Füson Doruker, Bilgin Yayıncılık, İstanbul.
- KENNEDY Paul (2001). *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri: 16. Yüzyıldan Günümüze Ekonomik Değişim ve Askeri Çatışmalar*, Çev. Birtane Karanakçı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- KILCULLEN David (2009). *The Accidental Guerilla: Fighting Small Wars in the midst of a Big One*, Oxford University Press, New York.
- KISSENGER Henry (2000). *Diplomasi*, Çev. İbrahim H. Kurt, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- LAQUEUR Walter (1975). "The Origins of Guerilla Doctrine", *Journal of Contemporary History*, 10:3, 341-382.
- LAWRENCE Thomas Edward (2009). *The Seven Pillars of Wisdom*, BN Publishing, New York.
- LEFEVER Ernest W. (1974). *TV and National Defense – An Analysis of CBS News, 1972-1973*, Va: Institute for American Strategy, Boston.
- MACHIAVELLI Niccolo (2018). *Savaş Sanatı*, Çev. Alev Tolga, Say Yayınları, İstanbul.
- MAO Tse-tung (2000). *On Guerrilla Warfare*, Çev. Samuel B. Griffith, University of Illinois Press, Illionis.
- MCMASTER H.R (1998). *Dereliction of Duty: Lyndon Johnson, Robert McNamara, the Joint Chiefs of Staff, and the Lies That Led to Vietnam*, Harper Perennial.
- MILITARY HISTORY BRANCH (1968). *Military Assistan Command Vietnam, Command History 1968*, San Francisco.
- MITCHELL Michael C. (1984). "Television and the Vietnam War", *Naval War College Review*, 37:3, 42-52.

- MUELLER John E. (1980). "The Search for the "Breaking Point" in Vietnam: The Statistics of a Deadly Quarrel", *International Studies Quarterly*, 24:4, 497-519.
- ORWELL George (2018). *Hayvan Çifiliği*, Çev. Celal Üster, Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- PALMER Dave Richard (1969). *Readings in Current Military History*, West Point, New York.
- PRADOS John (1993). "The Warning That Left Something to Chance: Intelligence at Tet", *The Journal of American-East Asian Relations*, 2:2, 161-184.
- ROBBINS James (2010). *This Time We Win: Revisiting The Tet Offensive*, Encounter Books, New York, London.
- SCHELLING Thomas (1980). *The Strategy of Conflict*, Harvard University Press, Cambridge.
- SCHMITZ David F (2005). *The Tet Offensive: Politics, War, and Public Opinion*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.
- SINGH Baljit ve MEI Ko-Wang (1965). "Guerilla Warfare", *India Quarterly*, 21:3, 285-310.
- TANNER Stephen (2005). *Bush'ların Savaşı: Askeri Liderler Olarak Bir Baba ve Oğulun Portresi*, Çev. Ayşe Doğanç, Elips Kitap, Ankara.
- TOLSTOY Leo (2010). *War and Peace*, Oxford University Press, New York.
- TZU Sun (2019). *Savaş Sanatı*, Çev. Barış Satılmış, İndigo Yayın Dağıtım, İstanbul.
- ZEDONG Mao (1965). "Problems of Strategy in Guerilla War Against Japan", *Peking Review*, No: 35, 1-32.
- WIRTZ James J. (2017). *Understanding Intelligence Failure: Warning, response and deterrence*, Routledge, New York and London.
- WORTH Richard (2002). *Tet Offensive (Battles That Changed the World)*, Chelsea House Publishers, Philadelphia.
- İnternet Kaynakları**
- Guerilla, <https://www.etymonline.com/>, erişim 10.04.2021.
- https://www.digitalhistory.uh.edu/active_learning/explorations/vietnam/cronkite.cfm, erişim 22.10. 2022.
- The President's Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Relection, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-address-the-nation-announcing-steps-limit-the-war-vietnam-and-reporting-his>, erişim 22.10.2022.
- U.S. Involvement in the Vietnam War: The Tet Offensive, 1968, <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/tet>, erişim 22.10.2022.
- WORDSWORTH, William; The Power of Armies Is a Visible Thing, 1947, <https://allpoetry.com/The-Power-of-Armies-is-a-Visible-Thing>, erişim 11.04.2021.
- World Book, Tet Offensive 50 (Görsel), <https://www.worldbook.com/behind-the-headlines/Tet-Offensive-50>, erişim 14.05.2021.